

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК СТРИЖЕНЬ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Важливою проблемою функціонування гуманітарного середовища будь-якої держави є проблема соціалізації молоді, особливо студентської, тому що вона – майбутня інтелігенція, з часом стане елітою суспільства, буде виступати тим локомотивом, який або спрямує суспільство у бажане майбутнє, або – на запасні шляхи розвитку людства. Соціальна зрілість є показником результату соціалізації індивіда. А показниками соціальної зрілості виступають совість, обов'язок, відповідальність особистості.

В умовах індустріальної цивілізації інтелігенція уявляється прошарком суспільства, що закладає основи науково-технічної революції і науково-технічного прогресу. У постіндустріальній (інформаційній) цивілізації інтелігенція – головна рушійна сила у розвитку виробничого, наукового, освітнього та інших потенціалів суспільства. Р. Дарендорф назвав інтелігенцію панівним класом постіндустріального суспільства.

Залежно від ціннісної спрямованості світогляду особистості має реалізуватись її технологічний потенціал. Ціннісний світ сучасної молодої людини, її орієнтації і уподобання за даними соціологічних досліджень, свідчать про те, що найважливішими цінностями для сучасної студентської молоді є матеріальне благополуччя, здоров'я, сімейне щасливе життя. Але такі цінності, як патріотизм, дотримання норм законів посідають у сучасному ціннісному світі молодої людини другорядне значення.

Цінності, які сповідує індивід, виступають своєрідними імперативами, що зумовлюють життєвий шлях, індивідуальну біографію, лінію поведінки, вчинки людини. Соціально значущими (такими, що мають вищу цінність), залежно від типу особистості, можуть бути Святість, Знання, Слава, Майстерність, Влада, Багатство, Господарство. У соціологічній літературі як вищі загальнолюдські цінності розглядаються Мислячий Дух, Суспільство, Людство, Людина, Природа, Особистість. Як інструментальні цінності, що мають соціальну природу, виокремлюють Право, Свободу, Рівність, Справедливість, Милосердя тощо. До вищих моральних цінностей загальнолюдської моралі прийнято відносити гуманізм, добро, альтруїзм, справедливість, патріотизм, солідарність, свободу, рівність тощо. Зараз цінуються і такі особистісні якості, як порядність, взаємодопомога, працелюбність, ненасилля.

Утвердження моральних цінностей, моральних основ загального існування традиційно пов'язується з такими історичними особистостями, як Лев Толстой, Махатма Ганді, Альберт Швейцер, Андрій Сахаров, Мати Тереза та ін., для яких було характерне подвижництво в інтересах людей.

Своєрідними морально-правовими імперативами розглядаються утвердження добра, боротьба з несправедливістю і насиллям, захист гідності

і самоцінності особистості, захист навколишнього середовища, захист прав людини, забезпечення її гідного життя, самореалізація в інтересах особистості і суспільства. Слід зауважити, що права людини співзвучні гуманістичним моральним настановам. Такі моральні імперативи, які мають відношення до найбільш високого рівня моральної зрілості, є, як уже зазначалося, регуляторами поведінки, підтримують людину в різноманітних аспектах соціального функціонування.

В умовах конфлікту (кризи) цінностей, яку переживає українське суспільство, коли моральні вимоги гублять очевидність і не можуть підтримуватись силою традиції, а люди, у яких мотиви поведінки та діяльності роздираються суперечностями, перестають розуміти, що є добро і що є зло. Такі явища здійснюються за умов, коли стикаються різні культури чи культурні епохи, коли, наприклад, нові покоління різко відкидають традиційні підвалини.

Однією з важливих проблем гуманітарного розвитку є явище деформації правосвідомості та правовий нігілізм у різних соціальних групах (і вікових, і професійних), особливо в молодіжному середовищі. Тому важливо постійно вивчати рівень правової культури різних груп населення і в містах, і в селах країни. І в залежності від її реального стану здійснювати правовиховну діяльність силами органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів та освітніх структур. Зобов'язати державних службовців, правоохоронників здійснювати управління процесами правового виховання у містах та їх мікрорайонах, в інших населених пунктах. Слід поміркувати про впровадження правового всеобучу.

Важливою проблемою залишається правовий захист інформаційного простору від антицінностей, негативного інформаційного матеріалу. Пропагування гуманістичних цінностей, цінностей українського народу – важливе завдання освітніх структур і засобів масової інформації. Особливо це необхідно в умовах наростання явищ мультикультуралізму. Світові міграційні процеси не обходять Україну і нашу область. У м. Харкові мешкають представники різних етносів і носії різних культур. Взаємодія між ними не обходиться без конфліктів. Налагодження конструктивного діалогу між осілим населенням і мігрантами на засадах толерантності, взаємоповаги, дотримання національного та міжнародного права на свободу совісті та віросповідання, повага прав людини, рівність прав і свобод людини незалежно від національності, мови, ставлення до релігії, приналежності до соціальних груп і громадських об'єднань мають бути базовими засадами взаємин.

Але масова культура, ЗМІ, інтернет-мережі здебільшого подають гріх як норму, провокують егоїстично спрямовану поведінку, споживацько-гедоністичне ставлення до життя, тілесну насолоду в сучасників, особливо в молоді. Тому важливо орієнтувати на відмову від розважального, споживацько-гедоністичного ставлення до світу. Важливо також обмежити вихід телепродукції, що видає гріх за норму.

Виховання зростаючих поколінь в дусі високої моральності та працелюбства, розумного самообмеження на принципах гуманізму, патріотизму, справедливості, служіння своєму народові тощо – шлях в солідаристське, компліментарне майбутнє.